

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

Напрям. Сучасний літературний процес: проблеми, постаті, вектори художнього пошуку

УДК81'25:4 (07)

Мельник Н. І.,

доктор педагогічних наук,

доцент кафедри іноземної філології

Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

Гармаш Т.А.,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри іноземної філології

Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЄС

(на прикладі поняття «професійна підготовка»)

Активні процеси інтеграції України у європейський економічний, суспільно-політичний, освітній простори формують нові тенденції у різних сферах життя кожного громадянина держави та сприяють зорієнтованості особистості на розширення міжкультурної комунікації та партнерства. Основними агентами впливу та актуалізації такого співробітництва виступають, насамперед, представники освітянської сфери, а саме, науковці та дослідники, які здійснюють компаративні дослідження.

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

Умовою успішної кооперації та співробітництва з іноземними закладами вищої освіти, педагогічними асоціаціями та організаціями є іншомовна комунікативна компетентність вітчизняних науковців, їхня глибока обізнаність зі специфікою освітянської, зокрема, педагогічної термінології, яка визначається специфічністю перекладу та контекстністю значень. Відтак, постає проблема автентичності перекладу педагогічних термінів, представлених у різних європейських документах, що становить **мету даної статті**.

Демонстративним прикладом інтерпретації педагогічного поняття, до аналізу і визначення якого часто звертаються вітчизняні вчені, може стати поняття «професійна підготовка». Стратегічним завданням статті є з'ясування автентичного змістового наповнення англomовних термінів «professional education» та «vocational training», щоб обґрунтовано рекомендувати найбільш вдалий відповідник до терміну «професійна підготовка».

Так, у англomовній психолого-педагогічній літературі європейського освітнього простору поняття «професійна підготовка» в аспекті педагогічної діяльності вживається у двох варіантах – «professional education» та «vocational training». Для початку доцільно диференціювати такі поняття як: «professional» (професійний) та «vocational» (фаховий); «education» (освіта) та «training» (навчання/підготовка).

Для того, щоб з'ясувати відмінності в тлумаченні педагогічних дефініцій дослідниками професійної підготовки різних категорій працівників ми звернулись до авторитетних для європейської професійної освіти ресурсів. Нами були проаналізовані відповідні документи, видані Європейським центром розвитку професійної підготовки (ЄЦРПО) (англ. European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP)). Так, у виданні Європейського центру розвитку професійного навчання (ЄЦРПО)

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

«Професійна освіта і навчання на більш високих рівнях кваліфікації» (англ. Vocational education and training at higher qualification levels) за 2011 рік визначено, що відмінність між «vocational» та «professional» лежить у площині підходів до розуміння понять «vocation» (фах) і «profession» (професія). Тут дається таке визначення поняття vocation (фах) – робота, справа, до якої залучена людина, а також справа, якою зайнята особа; поняття profession (професія) тлумачать як рід занять/зайнятість/справа або професія, здійснення якої вимагає спеціальних знань і довготривалої інтенсивної академічної підготовки [7]. Отже, розрізняють два концептуальні підходи до їх тлумачення:

– згідно з **першим**, диференційним, підходом поняття розмежовуються в ієрархічній інтерпретації, в якій професія (profession) є такою категорією, яка має більш високий статус, ніж фах (vocation). Усі професії, за своєю суттю, є професійним заняттям, але не всі заняття є професіями [6];

– відповідно до **другого**, синонімічного підходу, поняття «vocation» та «profession» інтерпретуються як синонімічні терміни, а в термінологічному словосполученні з поняттям «підготовка», наприклад фахова «vocational» і професійна (professional) підготовка протиставляються визначенню «освіта» (education, training). Тобто, дефініція у першому значенні підходить тоді, коли мова йде про проблеми професійної ступеневої освіти; коли ж дискусія ведеться щодо розвитку середньої загальної і професійної освіти, поняття «фах» і «професія» є синонімічними [8].

Сутність понять «фах» («vocation») і «професія» («profession») розглядається у працях В. Гуда (W. Goode), Т. Парсонса (T. Parsons), Б. Яма (B. Yam), В. Скотта (W. Scott). Аналізуючи праці цих дослідників, учена

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

Н.Мельник доходить висновку, що різниця між «професією» і «фахом» полягає в тому, що професія вимагає від особи, яка нею оволодіває, комплексу знань, умінь, навичок, компетенцій, необхідних для опанування та здійснення певної роботи, яка регламентується вимогами державних органів для формування освітнього маршруту, що в подальшому забезпечує «занурення» у професійну діяльність[1, с. 78].

Такого ж підходу до диференціації означених понять дотримується українська дослідниця Л. Пуховська, яка зауважує, що, за західною традицією, термін і поняття «професія» («profession») використовується переважно щодо престижних занять у галузі медицини, права, науки та архітектури...», а відносно того, що «...стосується інших видів спеціалізованої діяльності людини, то для їх означення широко вживається термін «призвання/покликання» «calling» та «фах» «vocation» у контексті майстерного володіння певним комплексом умінь» [2, с. 4].

Отже, вважаємо, що у науковій літературі поняття «професія» (profession) і «фах» (vocation) аргументовано диференціюють на основі низки основних характеристик, виокремлюючи у терміні «професія» такі якісні характеристики, як: ґрунтовна академічна підготовка; контроль методичних аспектів підготовки, що здійснюється компетентними представниками професійних органів; високий ступінь автономії у здійсненні професійної діяльності; регламентований доступ та контроль за якістю здійснення професійної діяльності. Іншими словами, компетентні органи мають право припиняти здійснення професійних обов'язків чи діяльності тими, хто не відповідає вимогам професійної підготовки [4]. Тож, відповідним і автентичним вітчизняним поняттям «професійний» та «професія», є англійські терміни «professional» і «profession». Однак у запропонованому

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

словосполученні є й поняття «підготовка», що детермінується в європейській науковій періодиці як «education» (освіта) та «training» (навчання/підготовка). В англomовній педагогічній науці під поняттям «education» (освіта) розуміють процес, за допомогою якого суспільство свідомо передає накопичені інформацію, знання, розуміння, відносини, цінності, навички, вміння та поведінку різних поколінь, і передбачає комунікацію одного і більше суб'єктів, що має на меті досягнення освітньої мети [7]. Поняття «training» (практичне навчання, підготовка) найчастіше вживається коли мова йде про отримання освіти, яка спрямована на професійну підготовку. За визначенням Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) – International Standard Classification of Education (ISCE), – це освітній процес, спрямований на досягнення конкретних цілей навчання, особливо в галузі професійної освіти [3], тобто, у визначенні освіти за МСКО поняття «training» вживається у значенні навчання [1, с. 90-91].

Особливістю порівняльних досліджень є здійснення комплексного аналізу професійної підготовки конкретних категорій працівників, що охоплює різні аспекти – інституції (заклади, в яких відбувається професійне навчання та підготовка), програми (зміст підготовки), специфіку виробництва (товари чи надання послуг), а відтак, правомірним буде застосування першого, диференційного, підходу до використання англomовних понять і автентичним терміном, який найзмістовніше відбиває сутність поняття «професійна підготовка» буде термін «professional education».

Висновки. Отже, на прикладі інтерпретації педагогічного поняття «професійна підготовка» автори пропонують такі рекомендації для здійснення автентичної інтерпретації педагогічної термінології ЄС українською мовою:

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

1. Аналітичний огляд педагогічного терміну у вітчизняних тлумачних, педагогічних, психологічних та лінгвістичних словниках.

2. Аналітичний огляд науково-педагогічної періодики провідних європейських журналів.

3. Звернення до європейського глосарію педагогічних термінів.

4. Огляд інтерпретації педагогічного терміну в документі Європейської організації професійної освіти (CEDEFOP).

5. Аналіз потрактування терміну в контекстному розумінні, мається на увазі вживання терміну в наукових текстах досліджень європейських науковців, які працюють над тією ж проблематикою, що здійснює вітчизняний дослідник.

Здійснення інтерпретації педагогічної термінології вимагає від дослідника ретельного аналізу та дотримання обов'язкових етапів у здійсненні контекстного перекладу, що забезпечує якість та автентичність сформульованого в результаті пошукової роботи потрактування поняття. Зазначимо, що запропоновані рекомендації не вичерпують всіх аспектів особливостей інтерпретації педагогічної термінології ЄС українською мовою і можуть піддаватись обговоренню, уточненню, конкретизації та дискусії, оскільки не розкритим залишається питання принципів коректного відбору науково-педагогічної та документальної літератури, що становить *перспективи подальших розвідок даної проблеми*.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мельник Н.І. Феномен «професійної компетентності» у українській та європейській педагогічній теорії: порівняльний аспект / Н. І. Мельник // Педагогічна освіта : Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. - № 28, 2017. – С. 54-60.

Мельник Н. І., Гармаш Т. А. Особливості інтерпретації українською мовою педагогічної термінології ЄС (на прикладі поняття «професійна підготовка») / Н. І. Мельник, Т. А. Гармаш // Теоретичні та прикладні аспекти перекладу, психології, світової літератури та викладання іноземних мов : Матер. III Міжвуз. Наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 березня 2019 року). – Київ: КиМУ, 2019. – С. 116-123.

2. Пуховська Л. П. Професіоналізм учителя в різних освітніх системах: порівняльний аналіз / Л. П. Пуховська // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2000. – Вип. 6. – С. 3–5. 328

3. Competence [Electronic resource]: Definition // UNESCO. – Retrieved from: <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/competence>.

4. Kyvik S. The dynamics of change in higher education: expansion and contraction in an organisational field / Svein Kyvik. – Dordrecht: Springer, 2009. – 225 p.

5. Resolution concerning updating the International Standard Classification of Occupations [Electronic resource]. – [S. l.: s. n., 2007]. – 34 p. – Retrieved from: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf>.

6. Slagstad R. Profesjoner og kunnskapsregimer / R. Slagstad // Profesjonsstudier / eds.: Anders Molander, Lars Inge Terum. – Oslo, 2008. – P. 54–70.

7. Terminology of European Education and Training Policy: a selection of 100 key terms / CEDEFOP. European Centre for the Development of Vocational Training. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – 246 p.

8. Young M. The Four Strategies for Promoting Parity of Young Esteem / Young M., Raffae D. // Lasonen J. Strategies for achieving parity of esteem in European Upper Secondary Education / Johanna Lasonen; ed. Michael Young. – Jyväskylä, 1998. – P. 35–46.